

Warszawa, dnia 19 stycznia 2010 r.

KANCELARIA SENATU
BIURO ANALIZ I DOKUMENTACJI

Rozwiązania prawne dotyczące starszych kierowców w Stanach Zjednoczonych (USA), Niemczech i Austrii

Stany Zjednoczone

W USA procedurę przedłużania bądź zatrzymywania prawa jazdy regulują przepisy stanowe. Różnią się one w szczegółach, ale można określić pewne tendencje.

W wielu stanach istnieje obowiązek odnawiania prawa jazdy co 4, 5 lub 6 lat. Większość z tych stanów wprowadziła zasadę, że na co drugi termin kierowca starający się o odnowienie prawa jazdy musi stawić się osobiście, co wiąże się z przeprowadzeniem badania wzroku.

Lekarze domowi w większości stanów są zachęceni do zgłaszania w odpowiednich wydziałach ruchu drogowego (ang. Department of Motor Vehicles - DMV) wątpliwości odnośnie stanu zdrowia swoich pacjentów, jako kierowców. Do zaburzeń, które powinny być zgłaszane władzom odpowiedzialnym za bezpieczeństwo na drogach, należą m.in. krótkotrwała utrata przytomności, choroba Alzheimer'a i podobne schorzenia uniemożliwiające prowadzenie samochodu, cukrzyca, epilepsja, choroba Parkinsona, poważniejsze zaburzenia krążenia.

W niektórych stanach zgłoszenia o chorobach pacjenta-kierowcy są składane na przygotowanych w tym celu formularzach. Kierowca otrzymuje z DMV pismo informujące, że wymagane jest przeprowadzenie dodatkowego badania lekarskiego potwierdzającego jego zdolność do prowadzenia samochodu. Pismo takie jest wysyłane dwukrotnie w odstępie miesiąca – jeśli nie ma odpowiedzi, prawo jazdy zostaje zawieszona. Kierowca powinien zgłosić się z wynikami badania lekarskiego do DMV w ciągu około 3 tygodni. W zależności od decyzji DMV zostanie ewentualnie skierowany na test pisemny lub jazdę egzaminacyjną na drodze. Wyniki tych badań, testu i jazdy przesądzą o tym, czy dana osoba może mieć przedłużone prawo jazdy.

Informacje o zastrzeżeniach dotyczących stanu zdrowia starszych kierowców mogą być zgłaszane do DMV przez policję, sąd, rodzinę i przyjaciół danej osoby. Nie są akceptowane zgłoszenia anonimowe.

W związku ze zgłoszeniami dokonanymi przez wymienione wcześniej osoby DMV może:

- wysłać do danego kierowcy kwestionariusz z prośbą o wypełnienie i odesłanie,
- zaprosić kierowcę na rozmowę w celu uzyskania dodatkowych informacji.

Po rozmowie Wydział Ruchu Drogowego podejmuje decyzję o:

- wydaniu (przedłużeniu) prawa jazdy,
- wydaniu tymczasowego prawa jazdy, do czasu wyjaśnienia okoliczności zdrowotnych,
- zaleceniu testu pisemnego lub jazdy po mieście z egzaminatorem,
- cofnięciu prawa jazdy.

W związku z przekazywaniem przez lekarzy domowych informacji na temat stanu zdrowia ich pacjentów do DMV pojawiają się zastrzeżenia natury prawnej – czy mają oni prawo informować instytucje stanowe na temat stanu zdrowia swoich pacjentów (informacje na ten temat nie powinny opuszczać gabinetu lekarskiego). Przeważała opinia, że zgłoszenia tego typu leżą w interesie publicznym. W niektórych stanach lekarz, który nie zgłosił pogorszenia stanu zdrowia pacjenta-kierowcy może być pociągnięty do odpowiedzialności odszkodowawczej, gdy dany kierowca spowoduje wypadek. Z kolei w stanie Kansas taka informacja może zostać wysłana przez lekarza domowego tylko po uzyskaniu pisemnej zgody pacjenta-kierowcy.

Wątpliwości dotyczą również ochrony danych informatora – czy i ewentualnie kiedy dany kierowca powinien się dowiedzieć, kto uznał jego stan zdrowia za zagrażający innym uczestnikom ruchu drogowego. W niektórych stanach dane osoby zgłaszającej są chronione i mogą być ewentualnie ujawnione przed sądem.

Poza zmieniającym się stanem zdrowia kierowców, który może być powodem obowiązku odnowienia prawa jazdy, przyczyną odmowy odnowienia prawa jazdy mogą być zmiany w przepisach ruchu drogowego. Zmieniają się one rzadko, ale są wprowadzane od czasu do czasu. Kierowca nie zawsze czuje się odpowiedzialny za znajomość najnowszych przepisów, a konieczność odnowienia prawa jazdy jest okazją do upewnienia się poprzez test pisemny, że kierowca zna aktualne przepisy drogowe. Jest to ważne zarówno dla starszego kierowcy, jak i dla innych użytkowników dróg.

Starsi kierowcy, którzy zaczynają mieć problemy z prowadzeniem samochodu, podlegają szeregowi ograniczeń, takich jak: możliwość prowadzenia pojazdu wyłącznie w dzień, ograniczenie prędkości jazdy, prowadzenie pojazdu wyłącznie w określonym obszarze

np. w promieniu 30 mil od miejsca zamieszkania), zakaz jazdy po autostradach. W niektórych stanach, po osiągnięciu określonego wieku kierowcy, np. 65 lub 70 lat, zwiększa się częstotliwość odnawiania prawa jazdy (co 2 lata).

W wielu stanowych ministerstwach transportu powołane zostały komisje medyczne, które rozstrzygają o skierowaniu danej osoby na badania lub testy albo o odebraniu uprawnień do prowadzenia pojazdów. Odebranie uprawnień do kierowania pojazdami jest traktowane jako bardzo poważne ograniczenie funkcjonowania starszej osoby w społeczeństwie, więc komisje starają się wydawać takie orzeczenia jak najrzadziej.

Przykładowe rozwiązania w USA

Dystrykt Kolumbii

Standardowo prawo jazdy odnawiane jest co 5 lat. Kierowcy, którzy nie mają żadnych wskazań medycznych i nie zdobyli punktów karnych mogą odnawiać swe prawo jazdy przez Internet. Każdorazowo przy odnowieniu prawa jazdy jest przeprowadzane badanie wzroku. Kierowcy powyżej 70. roku życia muszą przy odnawianiu prawa jazdy przedstawić zaświadczenie od swojego lekarza domowego, że są zdolni do prowadzenia pojazdów (na podstawie badania wzroku oraz oceny sprawności fizycznej i umysłowej).

Floryda

Prawo jazdy odnawiane jest co 4-6 lat w zależności od tego, czy kierowca zebrał w tym czasie punkty karne. Co 3. raz kierowca musi stawić się osobiście. Jest wówczas przeprowadzane badanie wzroku. Kierowcy powyżej 79. roku życia muszą przeprowadzać badanie wzroku przy każdym odnowieniu prawa jazdy. W przypadku, gdy dany kierowca miał kontakt z policją drogową z powodu wykroczenia lub na wniosek lekarza domowego, instytucja zajmująca się wydawaniem i przedłużaniem praw jazdy może zarządzić przy okazji przedłużenia ważności prawa jazdy przeprowadzenie testu ze znajomości przepisów i / lub jazdę egzaminacyjną.

Hawaje

Prawo jazdy jest odnawiane co 4 lata w przypadku kierowców w wieku 15-17 lat, co 6 lat w przypadku kierowców w wieku 18-71 lat i co 2 lata w przypadku kierowców w wieku powyżej 72. roku życia.

Illinois

Prawo jazdy jest odnawiane co 4 lata. Kierowcy w wieku powyżej 75 lat przy każdym odnawianiu prawa jazdy muszą przedstawić wynik badania wzroku i odbyć jazdę

egzaminacyjną. Kierowcy w wieku 81-86 lat odnawiają prawo jazdy co 2 lata. Kierowcy w wieku powyżej 87 lat odnawiają prawo jazdy co roku.

Maine

Prawo jazdy jest ważne 6 lat. Badanie wzroku przeprowadza się u kierowców w wieku 40, 52 i 65 lat. Kierowcy w wieku powyżej 65 lat odnawiają swoje prawa jazdy co 4 lata, przeprowadzając przy tym każdorazowo badanie wzroku.

New Hampshire

Prawo jazdy odnawiane jest co 5 lat. Każdorazowo przeprowadzane jest badanie wzroku. Kierowcy powyżej 75. roku życia każdorazowo przy odnawianiu prawa jazdy odbywają jazdę egzaminacyjną.

Nowy Meksyk

Prawo jazdy odnawiane jest co 4 lub 8 lat. Każdorazowo przeprowadzane jest badanie wzroku. Kierowcy, którzy osiągnęli 75. rok życia, odnawiają swoje prawa jazdy co roku.

Pennsylvania

Prawo jazdy odnawiane jest co 4 lata. Kierowcy po ukończeniu 45. roku życia muszą przedstawiać wyniki badań wzroku. Kierowcy po ukończeniu 65. roku życia odnawiają prawo jazdy co 2 lata.

Utah

Prawo jazdy odnawiane jest co 5 lat. Kierowcy powyżej 65. roku życia są obowiązani przedstawić wraz z wnioskiem o przedłużenie prawa jazdy wyniki badania wzroku.

Niemcy

W Niemczech prawo jazdy jest wydawane bezterminowo. Decyzja o tym, czy starsi kierowcy w Niemczech powinni przechodzić obowiązkowy test zdolności prowadzenia samochodu na poziomie normatywnym została już dawno rozstrzygnięta – ustawodawca nie widzi takiej konieczności. Uzasadnia to tym, że starsi kierowcy mogą sami podjąć decyzję i ograniczyć lub całkowicie zrezygnować z jazdy samochodem gdy uznają, że ich możliwości jako kierowców stają się niewystarczające.

Dwie grupy zawodowe - kierowcy autobusów po ukończeniu 50. roku życia i kierowcy taksówek po ukończeniu 60. roku życia muszą co 5 lat poddać się ogólnemu badaniu zdrowia, wzroku i szybkości reakcji, koncentracji, dopuszczalnego obciążenia organizmu itp. i spełnić przy tym dość wysokie wymagania, jeśli chcą dalej wykonywać swój zawód. Przed kilku laty niemiecki Trybunał Konstytucyjny stwierdził, że każdy kierowca jest zobowiązany do tego, by siadając za kierownicą być „zdrotnym do jazdy” (*fahrtauglich*). W szczególnych sytuacjach, takich jak choroba, zażywanie leków lub podeszły wiek, kierowca powinien zasięgnąć porady lekarza, który może stosunkowo łatwo zbadać wzrok i funkcjonowanie układu krążenia, jednak określenie szybkości reakcji czy zdolności koncentracji pod kątem bezpieczeństwa w ruchu drogowym przekracza możliwości przeciętnego lekarza domowego.

Austria

W Austrii obowiązują bezterminowe prawa jazdy.

Podczas krajowego zjazdu lekarzy w roku 2006 padła propozycja wprowadzenia dla kierowców powyżej 40. roku życia regularnych badań wzroku – co 5 lat, a u kierowców powyżej 60. roku życia – co 2 lata. Badania miały obejmować: ostrość widzenia, pole widzenia, widzenie kolorów, widzenie o zmierzchu i wrażliwość na oślepienie. Lekarze twierdzą, że wraz ze starzeniem się kierowców spada ich zdolność widzenia. Z wiekiem pojawiają się i nasilają choroby wzroku, takie jak degeneracyjne choroby siatkówki, degeneracja plamki żółtej, jaskra, zmętnienie soczewki (katarakta). Choroby wzroku rozwijają się powoli i kierowcy często nie zauważają w porę jego pogorszenia.

Wprowadzenie obowiązku jazdy z włączonymi światłami mijania również podniosłoby bezpieczeństwo, ponieważ słabiej widzący kierowcy wcześniej dostrzegaliby inne pojazdy na drodze.

Automobilklub Austrii (VCÖ – Verkehrsclub Österreich) domaga się szybkiego wprowadzenia powszechnego egzaminu dla kierowców powyżej 65. roku życia. Powodem

jest duża i stale rosnąca liczba kierowców w wieku powyżej 65 lat ginąca co roku na austriackich drogach.

VCÖ postuluje zmiany w zasadach wydawania prawa jazdy, wprowadzające regularne badania zdolności do prowadzenia pojazdów dla kierowców, którzy ukończyli 65 rok życia. Powinny temu towarzyszyć badania wzroku, słuchu i szybkości reakcji.

W Hiszpanii, we Włoszech, w Finlandii, Holandii, Szwajcarii i Danii kierowcy powyżej pewnego wieku muszą poddać się badaniom. Decyzję tę uzasadnia się tym, że po 50. roku życia nasilają się objawy osłabienia wzroku i słuchu (30 procent niedosłyszących to ludzie po 65. roku życia). Z wiekiem zmniejszają się także zdolności psychiczne i motoryczne oraz ulega obniżeniu wrażliwość zmysłów – dane niezweryfikowane na stronach właściwych urzędów. Co do zasady, informacje te pokrywają się z danymi otrzymanymi z Ministerstwa Infrastruktury, opracowanymi na podstawie międzynarodowej bazy.

Opracowanie:

Artur Dragan

Dział Analiz i Opracowań Tematycznych